

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 mei 2017

WETSONTWERP

**tot hervorming van regelingen inzake
transgenders wat de vermelding van een
aanpassing van de registratie van het geslacht
in de akten van de burgerlijke stand en de
gevolgen hiervan betreft**

AMENDEMENTEN

Zie:

Doc 54 **2403/ (2016/2017):**

001: Wetsontwerp.
002: Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 mai 2017

PROJET DE LOI

**réformant des régimes relatifs aux personnes
transgenres en ce qui concerne la mention
d'un changement de l'enregistrement du sexe
dans les actes de l'état civil et ses effets**

AMENDEMENTS

Voir:

Doc 54 **2403/ (2016/2017):**

001: Projet de loi.
002: Amendements.

Nr. 10 VAN DE HEER **HELLINGS** EN
MEVROUW **GERKENS**

Art. 3

In het ontworpen artikel 62bis, § 11, vervangen door de volgende bepaling:

“§ 11. Als de betrokkene jonger is dan zestien jaar, worden de bij deze wet vastgestelde rechten uitgeoefend door de ouders die het gezag over de minderjarige uitoefenen of door zijn voogd.

De minderjarige betrokkene die tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat kan worden geacht, kan de in deze wet opgesomde rechten zelfstandig uitoefenen.

De minderjarige betrokkene die ouder is dan zestien jaar, kan de in deze wet opgesomde rechten zelfstandig uitoefenen.”.

VERANTWOORDING

Minderjarigen ouder dan zestien jaar zouden krachtens het wetsontwerp de wijziging van hun geregistreerd geslacht slechts kunnen aanvragen na een diagnosestelling door een behandelende kinder- en jeugdpsychiater. Deze moet een verklaring voorleggen waarin wordt geconcludeerd dat de minderjarige “de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit”. Deze voorwaarde blijft een schending van de internationale verplichtingen inzake mensenrechten, op grond waarvan de medicalisering en de verplichte diagnosestelling laakbaar zijn.

In de memorie van toelichting van het wetsontwerp wordt dit element voorgesteld als een onderzoek van het onderscheidingsvermogen van de minderjarige. In de tekst zelf van het wetsontwerp gaat het echter wel degelijk om een oordeel van de psychiater over de perceptie die de betrokkene heeft van zijn genderidentiteit, dus om een diagnosestelling hierover.

Voorts is het onduidelijk wat bedoeld wordt met “behandelende arts”. Hoe lang moet een minderjarige transgender worden behandeld alvorens de betrokken arts als behandelende arts kan worden beschouwd? Bovendien worden niet

N° 10 DE M. **HELLINGS** ET MME **GERKENS**

Art. 3

Dans l'article 62bis proposé, remplacer le § 11 par la disposition suivante:

“§ 11. Si l'intéressé a moins de seize ans, les droits fixés par la présente loi sont exercés par les parents exerçant l'autorité sur le mineur ou par son tuteur.

Les droits énumérés dans cette loi peuvent être exercés de manière autonome par l'intéressé mineur qui peut être estimé apte à apprécier raisonnablement ses intérêts.

Les droits énumérés dans cette loi peuvent être exercés de manière autonome par l'intéressé mineur qui a plus de seize ans.”.

JUSTIFICATION

Les mineurs de plus de 16 ans ne pourraient, en application du projet de loi, demander la modification de leur genre enregistré, qu'après avoir obtenu un diagnostic d'un pédopsychiatre traitant. Celui/celle-ci doit produire une attestation concluant que le mineur “a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement.” Cette condition continue à violer les obligations internationales en matière des droits humains qui condamnent la médicalisation et l'obligation de diagnostic.

Dans l'exposé des motifs du projet de loi, ce point est présenté comme un examen de la capacité de discernement du mineur. Cependant, dans le texte du projet de loi lui-même, il s'agit bien d'un jugement du psychiatre sur la perception qu'il a de son identité de genre, c'est à dire d'un diagnostic sur ce point.

Ce qu'on entend par “médecin traitant” reste aussi peu clair. Combien de temps une personne trans mineure doit-elle être traitée avant que le médecin concerné puisse être qualifié de médecin traitant? De plus, toutes les personnes

alle transgenders behandeld door een kinder- en jeugdpsychiater, wat deze vermelding des te overbodiger en contra-productiever maakt.

Dit amendement beoogt deze bepaling te vervangen door de bepaling die staat in de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt wat de vertegenwoordiging van minderjarigen betreft (artikel 12), op voorwaarde dat wordt uitgegaan van het vermoeden dat zestienjarigen bekwaam zijn. Het is immers volkomen absurd om in strengere beschermingsmaatregelen te voorzien voor de wijziging van het geregistreerd geslacht, wat een louter administratieve procedure is met alleen maar positieve gevolgen, dan voor potentieel dodelijke medische behandelingen.

trans mineures ne sont pas traitées par un pédopsychiatre, ce qui renforce le caractère superflu et contre-productif de cette mention.

Le présent amendement remplace cette disposition par celle prévue dans la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient relative à la représentation des personnes mineures (art.12), sous réserve d'une présomption de capacité des personnes ayant atteint l'âge de seize ans. Il est en effet manifestement incohérent d'introduire des mesures de sauvegardes plus sévères à l'égard de la modification du genre enregistré, qui est une procédure purement administrative aux conséquences exclusivement positives, qu'à l'égard de traitements médicaux potentiellement mortels.

Benoit HELLINGS (Ecolo-Groen)
Muriel GERKENS (Ecolo-Groen)

Nr. 11 VAN DE HEER **HELLINGS** EN ME-
VROUW **GERKENS**

Art. 3

In het voorgestelde artikel 62bis het derde tot het zevende lid weglaten.

VERANTWOORDING

De administratieve procedure bepaalt in de eerste plaats dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de aanvrager een informatiebrochure overhandigt. Ten tweede moet de aanvrager, wanneer hij zich na een termijn van minstens drie maanden opnieuw bij de ambtenaar van de burgerlijke stand meldt, een attest van voorlichting overhandigen waarin een erkende transgenderorganisatie “bevestigt dat de betrokkene volledig werd ingelicht”.

De transgenderverenigingen wijzen die rol af. Zij hebben niet de hoedanigheid van ambtenaar, noch beschikken zij over de financiële middelen om een dergelijke rol correct te vervullen. Belangrijker is overigens dat het beginsel van zelfbeschikking inhoudt dat er geen derden interveniëren. Het verenigingsleven staat weliswaar open voor iedereen, maar niemand zou mogen worden verplicht een vereniging of een welbepaalde persoon te raadplegen.

Sommige transgenders hebben geen voeling met het verenigingsleven of voelen er zich niet door vertegenwoordigd; zij zullen dan ook zeer terughoudend zijn om een dergelijke stap te zetten. Hen tot een dergelijke raadpleging verplichten, zal dus niet het effect teweegbrengen dat de regering in de memorie van toelichting van het wetsontwerp beschrijft.

Het attest wordt beschreven als “een voorlichtingsplicht over de juridische, sociale en psychologische gevolgen in het dagelijks leven in het andere geslacht”. Aangezien het wetsontwerp zich ertoe beperkt de wijziging van het geregistreerde geslacht te reglementeren, is het eigenaardig en tegenstrijdig de sociale gevolgen van de niet-genderconformiteit te moeten uitleggen aan een transgender.

Over het algemeen maakt die juridische wijziging een vereenvoudiging van de alledaagse demarches mogelijk doordat iemand zijn burgerlijke staat in overeenstemming kan brengen met hoe men zich voordoet. De meeste transgenders ontdekken hun identiteit geleidelijk aan en leven gedurende een bepaalde tijd in de genderrol waar zij zich het beste bij voelen, in afwachting van een eventuele naamsverandering of

N° 11 DE M. **HELLINGS** ET MME **GERKENS**

Art. 3

Dans l'article 62bis proposé, supprimer les alinéas 3 à 7.

JUSTIFICATION

La procédure administrative prévoit en premier lieu que l'officier de l'État civil remet au demandeur une brochure informative. En second lieu, le demandeur, lors d'une nouvelle visite à l'état civil après un délai minimum de 3 mois, doit produire une attestation d'information, “dans laquelle une organisation de transgenres reconnue confirme avoir pleinement informé l'intéressé”.

Les associations trans refusent de se voir attribuer un tel rôle. Elles ne disposent ni de la qualité d'officier ministériel ni des moyens financiers pour remplir correctement un tel rôle. Par ailleurs, et plus principalement encore, le principe d'autodétermination implique en effet l'absence d'interférence de tiers. Enfin, la vie associative est ouverte à tous, mais personne ne devrait être obligé à consulter ni une association ni une quelconque autre personne.

Certaines personnes trans ne se sentent pas attirées ou représentées par le milieu associatif, et peuvent donc être réticentes à accomplir une telle démarche. Les obliger à une telle consultation n'aura donc pas l'effet espéré par le gouvernement selon l'exposé des motifs du projet de loi.

L'attestation est décrite comme “une obligation d'information sur les conséquences juridiques, sociales et psychologiques de la vie quotidienne dans l'autre genre”. Etant donné que le projet de loi se borne à régler le changement de genre enregistré, il est curieux et contradictoire de devoir expliquer les conséquences sociales de la non-conformité de genre à une personne trans.

En général, cette modification juridique permet de simplifier l'accomplissement des démarches de la vie de tous les jours, en mettant en accord son état civil avec son apparence. La plupart des personnes trans découvrent progressivement leur identité et vivent pendant un certain temps dans le rôle de genre qui leur convient, en amont de la demande de changement de nom ou de genre enregistré. Les obstacles dont

wijziging van het geregistreerde geslacht. De belemmeringen die zij maatschappelijk ervaren, vloeien vaak voort uit het feit dat de aanduiding “M” of “V” (nog) niet overeenstemt met de wijze waarop zij hun gender invullen of uiten.

Dit amendement strekt ertoe de overeenkomstige leden weg te laten.

elles font l'expérience sur le plan social viennent souvent justement du fait que l'indication “M” ou “F” n'est pas (encore) concordante avec leur rôle ou expression de genre.

Les alinéas correspondants sont supprimés.

Benoit HELLINGS (Ecolo-Groen)
Muriel GERKENS (Ecolo-Groen)

Nr. 12 VAN DE HEER **HELLINGS** EN ME-
VROUW **GERKENS**

Art. 2 tot 14

De volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in de Franse tekst het woord “changement”, wanneer dat voorkomt in combinatie met de woorden “enregistrement du sexe” (registratie van het geslacht), telkens vervangen door het woord “modification”, alsook de woorden “de registratie van het geslacht” telkens vervangen door de woorden “het geregistreerde geslacht”;

2° de woorden “de registratie van het geslacht” telkens vervangen door de woorden “het geregistreerde geslacht”;

3° in artikel 13 het woord “geslachtsaanpassing” vervangen door de woorden “wijziging van het geregistreerde geslacht”.

4° de woorden “innerlijk beleefde genderidentiteit” telkens vervangen door het woord “genderidentiteit”.

VERANTWOORDING

Een aantal formuleringen die herhaaldelijk worden gebruikt in de verschillende artikelen van het wetsontwerp, doen problemen rijzen en moeten worden gecorrigeerd, teneinde de transgenders, hun identiteit en hun autonomie in acht te nemen. Sommige formuleringen zijn gewoon fout. De voorgestelde wijzigingen beogen louter een woordenschat te gebruiken die meer blijkt geeft van respect, alsook het wetsontwerp duidelijker en coherenter te maken.

N° 12 DE M. **HELLINGS** ET MME **GERKENS**

Art. 2 à 14

Apporter les modifications suivantes:

1° remplacer chaque fois les mots “le changement de l’enregistrement du sexe” par les mots “la modification du genre enregistré”;

2° remplacer chaque fois les mots “l’enregistrement du sexe” par les mots “genre enregistré”;

3° remplacer chaque fois les mots “le changement de sexe” par les mots “la modification du genre enregistré”;

4° remplacer chaque fois les mots “l’identité de genre vécue intimement” sont par les mots “l’identité de genre”.

JUSTIFICATION

Plusieurs formulations utilisées de manière répétée dans les différents articles du projet sont problématiques et doivent être corrigées, afin de respecter les personnes trans, leurs identités et leur autonomie. Certaines sont purement et simplement erronées. Les modifications proposées ci-dessous ont pour but unique d'utiliser un vocabulaire à la fois plus respectueux, et d'introduire plus de clarté et de cohérence dans le projet de loi.

Benoit **HELLINGS** (Ecolo-Groen)
Muriel **GERKENS** (Ecolo-Groen)

Nr. 13 VAN DE HEER HELLINGS

Art. 3

In § 11, eerste lid, de woorden “mits overhandiging bij de aangifte van een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater, in de hoedanigheid van behandelende arts, die bevestigt dat de betrokkene de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit” **vervangen door de woorden** “mits overhandiging bij de aangifte van een verklaring van een behandelende arts of psycholoog, die bevestigt dat de betrokkene de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit.”.

VERANTWOORDING

Tijdens de hoorzitting bepleitten alle sprekers om zo min mogelijk drempels in te bouwen voor de 16- en 17-jarigen. Als er toch wordt gekozen om een verklaring (over het onderscheidingsvermogen) van een extern deskundige op te leggen als voorwaarde, dan best elke deskundige die deze verklaring kan opstellen: niet enkel een kinder- of jeugdpsychiater, maar ook een huisarts of een psycholoog.

N° 13 DE M. HELLINGS

Art. 3

Dans le § 11, alinéa 1er, remplacer les mots “en remettant une attestation établie en qualité de médecin traitant, par un pédopsychiatre qui confirme que l’intéressé a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement” **par les mots** “en remettant une attestation établie par un médecin traitant ou un psychologue, qui confirme que l’intéressé a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement”.

JUSTIFICATION

Au cours des auditions, tous les orateurs ont plaidé pour que l’on dresse le moins d’obstacles possible pour les jeunes âgés de 16 et 17 ans. Si l’on choisit malgré tout d’imposer la condition d’une attestation (sur la capacité de discernement) établie par un expert externe, il est alors préférable de prévoir que tout expert peut établir cette attestation: non seulement un pédopsychiatre, mais aussi un médecin généraliste ou un psychologue.

Benoit HELLINGS (Ecolo-Groen)

Nr. 14 VAN MEVROUW **BECQ c.s.**

Art. 3

Paragraaf 5, achtste lid, vervangen als volgt:

“Bij gebrek aan negatief advies van de procureur des Konings kan de ambtenaar van de burgerlijke stand de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht opstellen en inschrijven in de registers van de burgerlijke stand.”.

VERANTWOORDING

Dit amendement verduidelijkt dat de ambtenaar van de burgerlijke stand steeds zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt om na te gaan of er is voldaan aan alle voorwaarden om een geldige akte tot stand te doen komen.

Sonja BECQ (CD&V)
 Sophie DE WIT (N-VA)
 Carina VAN CAUTER (Open Vld)
 Egbert LACHAERT (Open Vld)
 Goedeke UYTTERSROT (N-VA)
 Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
 Sarah SMEYERS (N-VA)

N° 14 DE MME **BECQ ET CONSORTS**

Art. 3

Remplacer le § 5, alinéa 8, par ce qui suit:

“En l’absence d’avis négatif du procureur du Roi, l’officier de l’état civil peut rédiger l’acte de changement de l’enregistrement du sexe et l’inscrire dans les registres de l’état civil.”.

JUSTIFICATION

Le présent amendement tend à préciser que l’officier de l’état civil conserve toujours sa responsabilité de vérifier si toutes les conditions à l’établissement d’un acte valable sont remplies.

Nr. 15 VAN MEVROUW BECQ c.s.

(subamendement op amendement nr. 12)

1/ het eerste streepje vervangen als volgt:

“— In de Franse tekst, de woorden “le changement de l’enregistrement du sexe” vervangen door de woorden “la modification de l’enregistrement du sexe”;

2/ het tweede en vierde streepje weglaten;**3/ het derde streepje vervangen als volgt:**

“— In artikel 11, eerste lid, in fine, de woorden “een nieuwe wijziging van de registratie van het geslacht” vervangen door de woorden “een nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht”.

Sonja BECQ (CD&V)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Philippe GOFFIN (MR)

N° 15 DE MME BECQ ET CONSORTS

(sous-amendement à l’amendement n° 12)

1/ remplacer le premier tiret par ce qui suit:

“— Remplacer les mots “le changement de l’enregistrement du sexe” par les mots “la modification de l’enregistrement du sexe”;

2/ supprimer les deuxième et quatrième tirets;**3/ remplacer le troisième tiret par ce qui suit:**

“— Dans l’article 11, alinéa 1er, in fine, remplacer les mots “un nouveau changement de l’enregistrement du sexe” par les mots “une nouvelle modification de l’enregistrement du sexe”.

Nr. 16 VAN DE HEER **HELLINGS** EN ME-
VROUW **JIROFLÉE**

Art. 3

In § 11, eerste lid, de woorden “mits overhandiging bij de aangifte van een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater, in de hoedanigheid van behandelende arts, die bevestigt dat de betrokkene de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit” **vervangen door de woorden** “mits overhandiging van bij de aangifte van een verklaring van een kinderpsychiater of een huisarts of een psycholoog, die bevestigt dat de betrokkene over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt om de overtuiging te hebben.”.

VERANTWOORDING

Tijdens de hoorzitting bepleitten alle sprekers om zo min mogelijk drempels in te bouwen voor de 16- en 17-jarigen. Als er toch wordt gekozen om een verklaring (over het onderscheidingsvermogen) van een extern deskundige als voorwaarde op te leggen, dan best elke deskundige die deze verklaring kan opstellen: niet enkel een kinder- of jeugdpsychiater, maar ook een huisarts of psycholoog.

N° 16 DE M. **HELLINGS** ET MME **JIROFLÉE**

Art. 3

Dans le § 11, alinéa 1er, remplacer les mots “en remettant une attestation établie en qualité de médecin traitant, par un pédopsychiatre qui confirme que l’intéressé a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement” **par les mots** “en remettant une attestation établie par un pédopsychiatre, un médecin généraliste ou un psychologue, qui confirme que l’intéressé dispose d’une faculté de discernement suffisante pour avoir la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement.”.

JUSTIFICATION

Au cours des auditions, tous les orateurs ont plaidé pour que l’on dresse le moins d’obstacles possible pour les jeunes âgés de 16 et 17 ans. Si l’on choisit malgré tout d’imposer la condition d’une attestation (sur la capacité de discernement) établie par un expert externe, il est alors préférable de prévoir que tout expert peut établir cette attestation: non seulement un pédopsychiatre, mais aussi un médecin généraliste ou un psychologue.

Benoit **HELLINGS** (Ecolo-Groen)
Karin **JIROFLÉE** (sp.a)